

2050'ye Doğru Nüfusbilim ve Yönetim: Eğitim Sistemine Bakış

ÖZET BULGULAR

TÜSİAD ile Birleşmiş Milletler Nüfus fonu – UNFPA tarafından ortaklaşa başlatılan proje kapsamında, 2050 yılına doğru nüfusla ilgili gelişmelerin eğitim, işgücü, sağlık ve sosyal güvenlik sistemine yansımalarının ele alındığı raporlar, 5 Kasım 2010 tarihinde İstanbul'da kamuoyuna tanıtıldı.

Toplantıda, nüfusla ilgili gelişmelerin eğitim sistemine etkilerini ele alan, Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Yüksel Kavak tarafından hazırlanan "Eğitim Sistemine Bakış" başlıklı rapor da kamuoyunun bilgisine sunuldu. Raporun özet bulgularını aşağıda bilgilerinize sunarız:

1) Eğitim sektör kitabının amacı:

- Nüfusbilim tarafından sağlanan verilerden, eğitim alanının daha etkili olarak nasıl yararlanabileceği konusunda uygulayıcılara yol göstermek,
- Nüfus verileri kullanılarak elde edilen eğitim göstergelerinin (okullaşma oranı, yeni kayıt oranı, okur-yazarlık, nüfusun eğitim düzeyi, ortalama eğitim süresi vb.) açıklanması, anlamlandırılması ve yorumlanmasına katkı sağlamak,
- Eğitim sektöründe uzun vadeli stratejik düşünmeyi teşvik etmek,
- Makro düzeyde eğitim politikaları önermek ve
- Eğitim sektöründe veriye dayalı bir yönetim kültürü oluşturulmasına katkıda bulunmaktır.

Eğitim sektör kitabının **hedef kitlesi**; Eğitim politikalarını oluşturanlar, eğitim planlamacıları ve okul müdüründen üst düzey yöneticilere kadar her düzeydeki eğitim yöneticileri ve eğitimle ilgili çalışmalar yapan sivil toplum örgütleridir.

2) Çalışmada yararlanılan başlıca veri kaynakları:

- **Nüfus projeksiyonları** (Okul çağı nüfusları):
 - o TÜİK; 1990-2010 nüfus projeksiyonları,
 - o Hoşgör (2010); 2000-2050 nüfus projeksiyonları (orta düzey)
- **Eğitim istatistikleri ve göstergeleri**:
 - o TÜİK; Milli Eğitim İstatistikleri (1999-2004 yılları)
 - o MEB; Milli Eğitim İstatistikleri (2005-2008 yılları)
 - o ÖSYM; Yükseköğretim İstatistikleri (1999-2008 yılları)
- **Uluslararası veriler**:
 - o UNESCO-UIS (UNESCO Institute for Statistic),
 - o OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)
 - o EUROSTAT (Statistical Office of the European Communities)

3) Yakın geçmişte Türk eğitim sistemindeki gelişmeler (1999-2008):

3.1. Okul çağı nüfusundaki gelişme ve eğilimler: Son on yıllık dönemde, okul çağı nüfusunun bir bütün olarak hafif bir artış (25 milyon 216 binden 25 milyon 465 bine)

gösterdiği, ilköğretimde daha yüksek olmakla beraber ilköğretim ve ortaöğretim çağ nüfuslarında artış, okul öncesi eğitim ile yükseköğretim çağ nüfuslarının ise azalma eğilimi içinde seyrettiği söylenebilir. Okul çağı nüfusunun payı (3-21 yaş) %38'den %34'e gerilemiştir.

3.2. Eğitime katılımdaki gelişme ve eğilimler: Türkiye'de, son on yılda okul öncesi eğitimdeki öğrenci sayısı büyük bir sıçrama göstermiş ve yaklaşık dört katlık bir artış olmuş ve kırsal kesimdeki çocukların katılım oranı yükselmiştir. Bu gelişmelere karşın Türkiye'de okul öncesi eğitime katılım düzeyi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ortalamalarından oldukça uzaktır. OECD ülkelerinin çoğunda öğrencilerin hemen hemen tamamı 5-6 yaşlarında, %70'ten fazlası da 3-4 yaşlarında okula başlamaktadır.

Son on yılda ilköğretimde net okullaşma oranı %93.5'den %96.5'e yükselmiştir. Bu dönemde kız çocuklarındaki artış erkeklerden çok daha yüksek olmuştur. İlköğretimdeki öğrencilerin yaklaşık dörtte biri köy okullarında öğrenim görmektedir.

Ortaöğretimde net okullaşma oranları, son 10 yılda %40.4'den %58.5'e yükselmiştir. Gelişmiş ülkeler ortalaması %91'dir. Ortaöğretim kurumlarının süresinin üç yıldan dört yıla çıkarılması nedeniyle en yüksek öğrenci artışı ortaöğretimde gözlenmiştir (Bir milyon 270 bin).

Yükseköğretimde brüt okullaşma oranı (BOO) son 10 yılda %14.8'den %28.6'ya yükselmiştir. Açık öğretim dahil edildiğinde yükseköğretimdeki brüt okullaşma oranı %21'den %46.9'a yükselmiştir. Son yıllarda gelişmiş ülkeler ortalaması %67'dir. Örgün yükseköğretimdeki öğrenci sayısı bir milyon 15 binden bir milyon 781 bine yükselmiştir. AÖF dahil edildiğinde bu sayı üç milyona yaklaşmaktadır. Öte yandan, yükseköğretimdeki yaş kompozisyonu değişmektedir ve OECD ülkelerine paralel olarak yaşlı öğrencilerin katılımları büyüme eğilimindedir. Bu bağlamda, 23 yaş ve üzeri öğrenci grubunun payı son on yılda %11,3'ten 18,5'e yükselmiştir.

Beklenen eğitim süresi (BES): Belirli bir yaştaki (genellikle beş yaşındaki) bir çocuğun, yaşamı boyunca örgün eğitimde kalması beklenen ortalama süreye (yıla) ilişkin tahminlere bakıldığında, bugünkü gelişmeler çerçevesinde, gelişmiş ülkelerle (16 yıl) Türkiye (11 yıl) arasındaki eğitim açığının gelecekte de devam edeceği tahmin edilmektedir.

Eğitimde cinsiyet eşitliği: Eğitim alanındaki cinsiyet eşitliğine bakıldığında; Türkiye son on yılda cinsiyet eşitliği bağlamında önemli mesafeler almış olmasına karşın sadece ilköğretim kademesinde cinsiyet eşitliğine yaklaşmıştır (0.98). Ortaöğretim (0.89) ve yükseköğretimde (0.81) *Herkes İçin Eğitim* (EFA) hedeflerinin oldukça gerisindedir ve her iki kademede de 2015 yılı hedefini yakalaması güç görünmektedir.

Okul dışında kalan çocuklar: Her ne kadar ilköğretimde net okullaşma oranı %97'ye ulaşmış ise de eğitim hakkını kullanmaktan yoksun kalan çocuk sayısının 200 binin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, okul dışında kalan çocuk sayısının saptanması konusunda tartışmalar bulunduğunu da vurgulamak gerekir.

Eğitim kademeleri arasındaki geçişler ve örgün eğitimden erken ayrılma: İlköğretimden ortaöğretime geçiş oranları ortalaması %85 düzeyindedir. Bu bağlamda, çocuklarımızın %15'inin okul yaşamı ilköğretim sonrasında bitmektedir. Ortaöğretimin ilk yılından sonraki ayrılmalar da hesaba katıldığında çocuklarımızın dörtte birden fazlası sadece ilköğretim düzeyinde öğrenim görebilmektedirler. Oysa, Lizbon Stratejisi kapsamındaki "Eğitim ve Yetiştirme 2020 Çalışma Programı", ortaöğretime bitirmeden ayrılan öğrenci

oranının %10'dan az olmasını öngörmektedir. Bir başka deyişle Avrupa Birliği, en az lise mezunu olmayı bir temel eğitim normu olarak görmektedir.

Yükseköğretimde özel öğretim kurumlarının payı: Türkiye'de özel yükseköğretim kurumlarının payı (%9) OECD ortalamalarının (%28.8) gerisindedir. OECD ülkeleri içindeki en yüksek oranlar Japonya (%75), Güney Kore (%75), Şili (%45) ve Polonya (%33)'ya aittir.

3.3. Eğitim kurumlarının çıktıları: Ülkemizdeki insan sermayesi stoklarının boyutlarını ortaya koyma bakımından yetişkin nüfusumuzun okur-yazarlık ve eğitim durumu şöyle özetlenebilir:

- 15+yaş nüfusumuzun %10'u okur-yazar değildir. Okur-yazar olmayanların beşte dördü kadındır.
- 25+yaş nüfusumuzun sadece dörtte biri lise ve yükseköğrenim mezunudur. Bu oran, genç yaş (25-34 yaş) grubunda üçte bire yükselmektedir.
- 15-64 yaş nüfusumuzun ortalama eğitim süresi 2010 yılı tahmini 6,9 yıldır. Oysa, Güney Kore, Arjantin, Yunanistan, Ürdün ve Şili'de ortalama eğitim süresi 10 yılın üzerindedir.

3.4. Eğitime yatırım: Türkiye'nin eğitim harcamalarıyla ilgili son yıllardaki durum şöyledir:

- Türkiye'de öğrenci başına eğitim harcamaları; ilköğretimde 1 130, ortaöğretimde 1 830, yükseköğretimde (Ar-ge hariç) 4 650 ABD dolarıdır. OECD ülke ortalamaları sırasıyla, 6 437, 8 486 ve 8 455 ABD dolarıdır.
- GSYİH içinde eğitimin payı son on yılda %2.6 ile %3.3 arasında değişmiştir. 2008 yılı değeri %3'tür. Gelişmiş ülkeler ortalaması %5.3'tür.
- Merkezi bütçe içinde eğitimin payı son on yılda %9.2 ile %13.6 arasında değişmiştir. 2008 yılı değeri %13.6'dır.
- MEB bütçesi içinde eğitim yatırımlarının payı son on yılda giderek azalmış ve %19.9'dan %5.7'ye gerilemiş, buna karşılık yükseköğretim yatırımları %20'ler düzeyinde seyretmiştir.

4. Demografik değişim sürecinin Türk eğitim sistemine yansımaları (2010-2050):

4.1. Türkiye'nin demografik değişim sürecinin karakteristikleri:

- 2010-2050 yılları arasında okul çağı nüfusunun, iki milyon civarında azalarak, toplam nüfus içindeki payının %35'den %25'e gerilemesi beklenmektedir.
- Okul çağı nüfusu, eğitim kademelerine göre farklı seyredecektir. Bu bağlamda; okul öncesi eğitim çağ nüfusunda sürekli azalma eğilimi, ilköğretim çağ nüfusunda kısa bir süre yükselme ardından sürekli düşme eğilimi, ortaöğretim ve yükseköğretim çağ nüfuslarında ise dalgalı bir seyir izlenecek, ancak, her iki yaş grubu da 2025'lerden itibaren sürekli azalma eğilimine girecektir.
- Okul çağı nüfusunun cinsiyet oranı, 103-105 arasında değişmektedir. Okul çağı nüfusunun içinde erkeklerin çoğunlukta olması devam edecektir.

4.2. Demografik eğilimlerin eğitim bakımından ortaya çıkarması muhtemel fırsatlar:

2010-2050 yılları arasındaki demografik eğilimlerin eğitim sektörü için ortaya çıkarması muhtemel fırsatlar / olanaklar şöyle değerlendirilebilir:

- Toplam eğitim çağı nüfusu (3-22 yaş) bir başka deyişle örgün eğitim teorik hedef kitlesinin iki milyonun üzerinde azalacağı bir dönem başlayacak ve eğitim sistemi üzerindeki demografik baskı giderek azalacaktır.
- En hızlı nüfus azalması 3-5 yaş grubunda olacaktır. Bu bakımdan Türkiye, okul öncesi eğitimle ilgili atılıma avantajlı bir dönemde başlamaktadır.

- Okul öncesi eğitime benzer biçimde, ortaöğretim çağı nüfusunun da 2010 - 2015 yılları döneminde azalacak olması nedeniyle, Türkiye ortaöğretimi yaygınlaştırma ve geliştirme atılımına da nüfus avantajıyla başlayacaktır.
- Yükseköğretimde hızla büyüyen Türkiye, önümüzdeki beş yıla azalan bir çağ nüfusu avantajıyla girecektir. Bu nüfus avantajı da yükseköğretimi yaygınlaştırma ve kaliteyi geliştirme açısından önemli bir fırsat sunacaktır.
- Bu avantajlı dönem tüm eğitim kademelerinde; kaliteli eğitime erişimin yaygınlaşması, eğitim sisteminin modernizasyonu, eğitimin niteliğini geliştirme ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması konularında önemli fırsatlar sunabilir. Ayrıca, eğitime katılımı ve eğitimin niteliğini geliştirme boyutlarında, Türkiye ile gelişmiş ülkeler arasındaki açıkların önemli ölçüde kapanması söz konusu olabilir.

4.3. Demografik eğilimlerin eğitim bakımından ortaya çıkarması muhtemel riskler:

Her ne kadar gelecek 40 yılda, toplam okul çağı nüfusu azalmakta ise de, halihazırda ilköğretim dışındaki eğitim kademelerinde eğitimin yeterince yaygınlaştırılmamış olmasının ortaya çıkardığı baskılar bir süre daha devam edecektir. Ayrıca, nüfusun azalma eğilimi sadece bir “fırsat” sunar. Bu fırsat ya da avantaj, eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve niteliğinin geliştirilmesi bağlamında yeterince değerlendirilemediği takdirde ulusal düzeyde “sosyal ve ekonomik sorun” oluşturma riskini de bünyesinde taşır. Yine, uzun vadede yaşlı nüfusun payının artması sosyal harcamalar üzerinde baskı oluşturabilir. Bu durum eğitim bütçelerinin aleyhine bir gelişmeye yol açabilir.

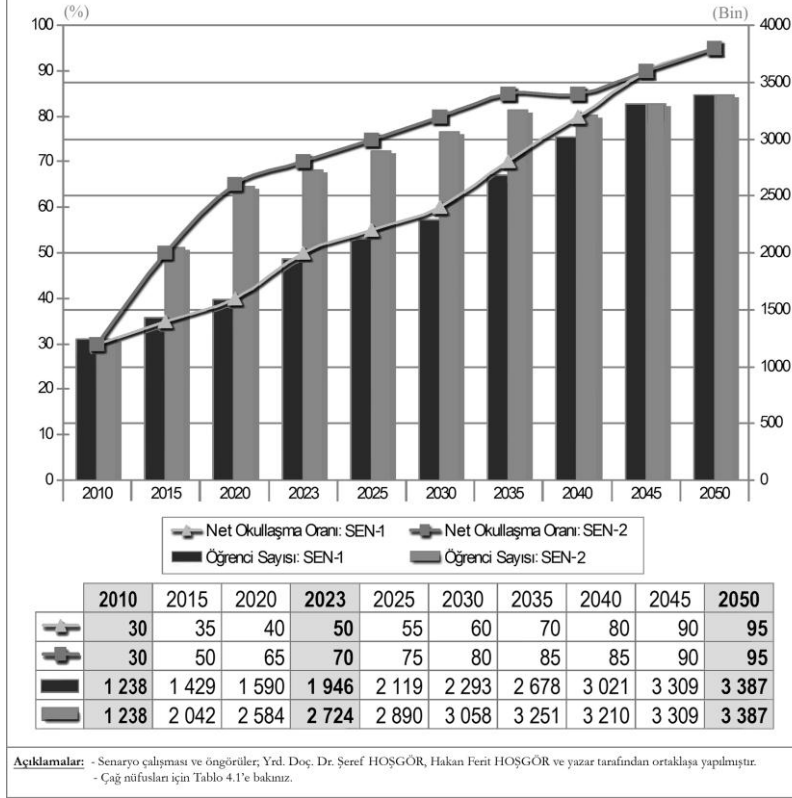
4.4. Eğitimde geleceğe bakış: Uzun vadeli büyüme senaryoları ve öngörüler

Uzun vadede; okul öncesi eğitim, ortaöğretim ve yükseköğretimde büyümeye ilişkin ikişer senaryo oluşturulmuştur. Bunlardan Senaryo 1; orta düzeyde (ılımlı) bir artış eğilimini, Senaryo 2 ise daha yüksek düzeyde bir artış eğilimini yansıtmaktadır. Büyüme projeksiyonları, okul öncesi eğitim ve yükseköğretim düzeyleri için 2010-2050 (iki alt dönem: 2010-2023 ve 2024-2050), ortaöğretim için 2010-2025 dönemlerini ve beşer yıllık ara dönemleri içermektedir.

5.4.1. Okul öncesi eğitim:

Okul öncesi eğitim kademesinde (3-5 yaş) Senaryo-1’e göre; 2023 yılında %50, 2050 yılında %95 düzeyinde, Senaryo-2’ye göre ise, sırasıyla %70 ve %95 düzeyinde bir net okullaşma oranı hedefi öngörülmüştür. Senaryo-2’de öngörülen okullaşma oranları bağlamında 2023 yılında iki milyon 700 bin, 2050 yılında ise üç milyon 400 bin çocuğa ulaşılacağı tahmin edilmiştir. Halihazırdaki ve kısa vadeli politika ve uygulamalarla ilgili gelişmeler değerlendirildiğinde Türkiye’nin Senaryo-2’yi gerçekleştirme olasılığı ağır basmaktadır. Buna göre Türkiye’nin, ulusal hedeflerini 2015 yılında, Lizbon Stratejisi kapsamındaki “*Eğitim ve Yetiştirme 2020 Çalışma Programı*” hedeflerini de 2020’lerde yakalaması mümkün görünmektedir.

Şekil 4.6 : Okul Öncesi Eğitimde Net Okullaşma Oranları ve Öğrenci Sayılarına İlişkin Uzun Vadeli Öngörüler: 2010-2050 (3-5 Yaş)

5.4.2. İlköğretim:

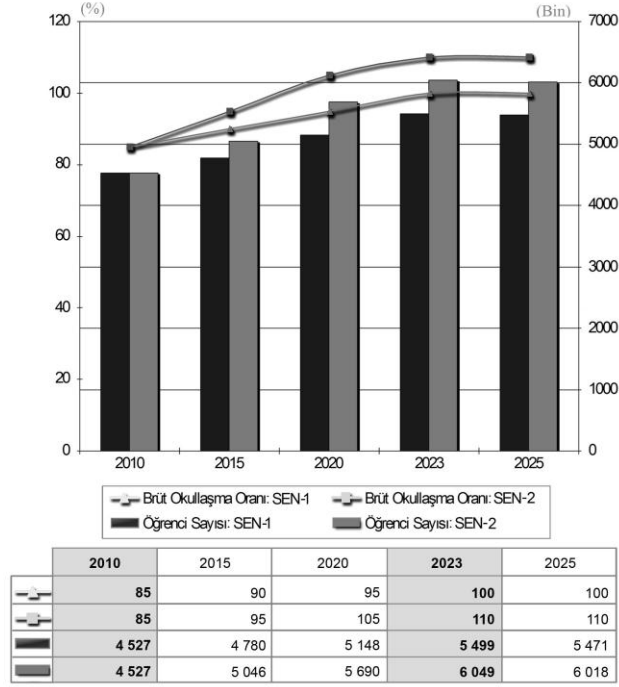
İlköğretim kademesinde evrenselleşmenin sağlanmış olması nedeniyle bu kademedeki uzun vadeli projeksiyonlara yer verilmeyip, ilköğretim kademesindeki diğer boyutlarda geleceğe ilişkin bir yoruma yer verilmektedir.

Türkiye'nin ilköğretim çağ nüfusu 2015 yılından itibaren sürekli azalmaya başlayacaktır. Dolayısıyla, bugüne kadar demografik baskı altında olan ilköğretim kademesi, beş-altı yıl sonra okul çağ nüfusu bakımından avantajlı bir döneme girecektir. Bu eğilim, kaliteli bir zorunlu eğitime erişim ve okulu tamamlama konusundaki girişimler için bir fırsat oluşturacaktır. Bu bağlamda Türkiye'nin, ilköğretim alanında, kaliteli eğitime erişim, izleme çalışmaları, okul dışında kalan çocuklar, okullar arasında eşitsizlik sorunları vb. güçlükleri aşma üzerinde yoğunlaşması ve daha "ince ayarlı" girişimlerde bulunması beklenebilir.

5.4.3. Ortaöğretim:

Ortaöğretim kademesinde (14-17 yaş) brüt okullaşma oranları Senaryo-1'e göre 2023 yılında %100, Senaryo-2'ye göre ise %110 olarak öngörülmüştür. Senaryo-2'de öngörülen brüt okullaşma oranları bağlamında 2023 yılında ortaöğretimde 6 milyon 49 bin öğrenciye ulaşılacağı tahmin edilmiştir.

Şekil 4.7 : Ortaöğretimde Brüt Okullaşma Oranları ve Öğrenci Sayılarına İlişkin Uzun Vadeli Öngörüler: 2010-2050 (14-17 Yaş)

Açıklamalar: - Senaryo çalışması ve öngörüler; Yrd. Doç. Dr. Şeref HOŞGÖR, Hakan Ferit HOŞGÖR ve yazar tarafından ortaklaşa yapılmıştır.
- Açık Öğretim Lisesi ve Mesleki Açık Öğretim Lisesi dahildir.
- Çağ nüfusları için Tablo 4.1'e bakınız.

Halihazırdaki ve uzun vadeli politika ve uygulamalarla ilgili gelişmeler değerlendirildiğinde okul öncesi eğitime benzer biçimde ortaöğretimde de Türkiye'nin Senaryo-2'yi gerçekleştirme olasılığı ağır basmaktadır. Ancak, burada büyümeyi belirleyici kritik unsur, zorunlu eğitim süresinin uzatılmasıyla ilgili yasal düzenleme olacaktır. Öte yandan, Senaryo-2 çerçevesinde *MEB Stratejik Planı* (2013-14 öğretim yılında %90) hedefine 2015 yılında, *IX. Kalkınma Planı* (2012-13 öğretim yılında %100) hedefine ise 2020 yılına doğru ulaşılabileceği tahmin edilmektedir. Yine, *Herkes İçin Eğitim* (EFA) bildirgesi "ortaöğretimde cinsiyet eşitliği" hedefine ise ancak 2020'ye doğru ulaşılması beklenmektedir.

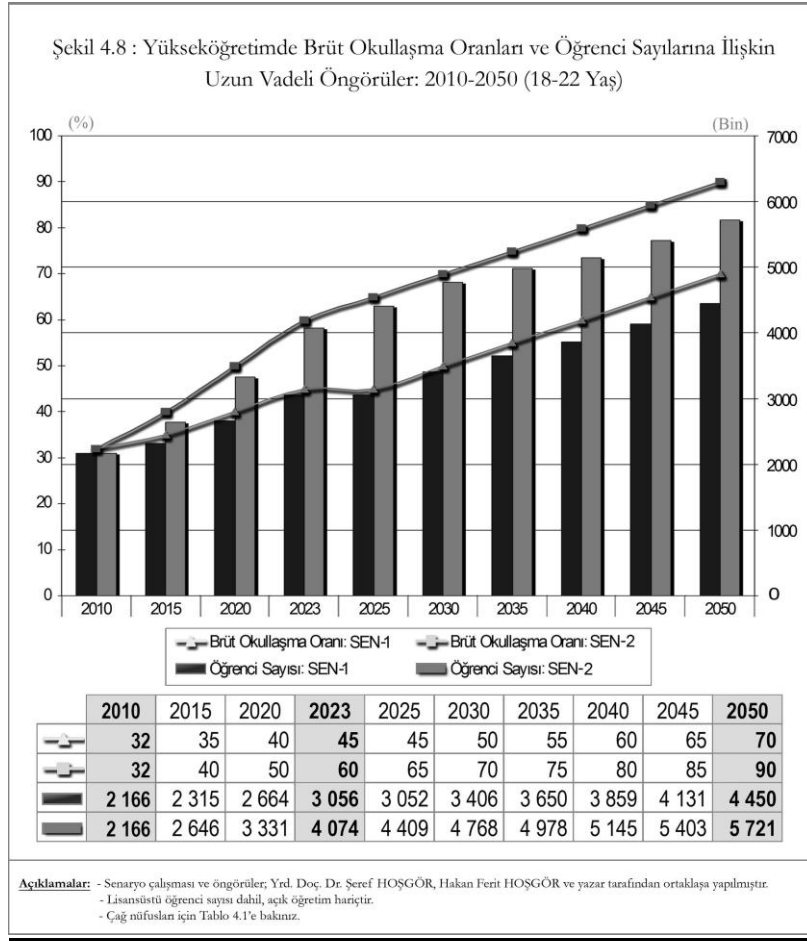
5.4.4. Yükseköğretim:

Yükseköğretim kademesinde (18-22 yaş) Senaryo-1'e göre; 2023 yılında %45, 2050 yılında %70 düzeyinde, Senaryo-2'ye göre ise, sırasıyla %60 ve %90 düzeyinde bir brüt okullaşma oranı hedefi öngörülmüştür. Senaryo-2'de öngörülen okullaşma oranları bağlamında 2023 yılında dört milyon, 2050 yılında ise beş milyon 700 bin öğrenciye ulaşılabileceği tahmin edilmiştir. Kamu ve vakıf yükseköğretim yatırımları, ulusal hedefler ve uluslararası gelişme ve eğilimler Senaryo-2'nin gerçekleşme olasılığını güçlendirmektedir. Buna karşılık, özellikle öğretim elemanı yetersizliği en önemli sınırlılık unsuru olarak vurgulanabilir.

Vakıf yükseköğretim kurumlarının toplam yükseköğretim içindeki eğilimleri bakımından ele alındığında, vakıf yükseköğretim kurumları payının 2023 yılında %23, 2050 yılında %30'a yükselmesi öngörülmektedir. Bu sektördeki genişlemenin, toplumun gelir düzeyindeki artış yanında, özel yükseköğretim kurumlarının açılması, yabancılara üniversitelere ortak olma konusunda izin verilmesiyle ortaya çıkabilecek yoğun rekabet ve vakıf yükseköğretim kurumları öğrencilerine sağlanacak burs ve kredi olanaklarındaki değişimlerle yakından ilişkili olacağı değerlendirilmektedir.

Lisansüstü öğretimin yükseköğretim içindeki payına bakıldığında, mevcut gelişme ve eğilimler dikkate alınarak, lisansüstü öğretim payının 2023 yılında %18'e, 2050 yılında ise %20'ye yükselmesi öngörülmektedir. Senaryo-2 çerçevesinde lisansüstü öğretim öğrenci

sayısının 2023 yılında 733 bine, 2050 yılında da bir milyon 144 bine ulaşacağı öngörülmektedir.

Tüm bu öngörüler çerçevesinde, YÖK *Yükseköğretim Strateji Dokümanı* ve *TÜBİTAK-Vizyon 2023* politika belgelerinde yer alan hedeflere ulaşma olasılığı yüksektir. Buna karşılık, Senaryo-2 çerçevesinde dahi “*Eğitim ve Yetiştirme 2020 Çalışma Programı*”ndaki yükseköğrenim görmüş insangücü stokları (30-34 yaş grubunun %40’ının yükseköğrenim görmüş olması) hedefine ancak 2020’lerin ortalarında ulaşılabilir görünmektedir.

Herkes İçin Eğitim (EFA) bildirgesi hedeflerinden “2015 yılında yükseköğretimde cinsiyet eşitliğine ulaşma” hedefine ise en iyimser tahminlerle 2020’lerin ortalarında ulaşılabilirliği öngörülmektedir.

6. Eğitim Sektörü İçin Politika Önerileri:

Türkiye, öncelikle ulusal politika belgelerinde ekonomi ve eğitim alanındaki öngörülerine paralel olarak, 2010-2050 dönemini ve tüm eğitim kademelerini kapsayan bir “**Eğitim Ana Programı**”nı oluşturmali ve uygulamaya koymalıdır. Bu program kısa (2010-2015), orta (2016-2023) ve uzun (2024-2050) vadeli olmak üzere üç dilimde tasarlanmalıdır.

Öncelikle tüm dönemleri kesen -ortak- anahtar konuları vurgulamak gerekir:

- Nüfusbilim ve eğitim sektörü arasındaki ortaklıkları güçlendirme
- İzleme ve değerlendirme sisteminin kurulması
- Eğitimi yaygınlaştırma

- **Zorunlu eğitim süresinin uzatılması**
- **Eğitimin niteliğini iyileştirme**
- **Nitelikli öğretmen gereksiniminin karşılanması**
- **Eğitimde eşitliği sağlama**
- **Cinsiyet eşitliğini sağlama**
- **Ek finansman sağlama ve kaynakların etkin kullanımı**
- **Özel eğitim kurumlarını yaygınlaştırma**

Yukarıda vurgulanan ortak konular bağlamında **Eğitim Ana Programı**'nda yer verilmesi gereken kısa, orta ve uzun vadeli dönemsel öncelikler şöyle ortaya konulabilir:

7.1. Kısa vadeli öncelikler:

- **Zorunlu eğitim=ilköğretimin** evrenselleşmesi çabaları (kaliteli eğitim, okula düzenli devam, okulu tamamlama),
- Okul öncesi eğitimin **5 yaşındaki** çocuklara yaygınlaştırılması,
- Ortaöğretim **okul ve yurt** (barınma) kapasitelerinin genişletilmesi,
- **Ortaöğretim ve yükseköğretimde cinsiyet eşitliğini** sağlamaya yönelik çabaların yoğunlaştırılması.
- Yeni kurulan **yükseköğretim** birimlerinin, uygun koşullar oluşukça **aktif** hale getirilmesidir.

7.2. Orta vadeli öncelikler:

- Okul öncesi eğitimin **4 yaşındaki** çocuklara yaygınlaştırılması,
- **Ortaöğretilimi yaygınlaştırma** politikaları (fiziki kapasite ve yurt kapasitelerini genişletme) aynı kararlılıkla sürdürülmesi, **okul terkleri** ve **ortaöğretilimi tamamlama** konularına özel önem verilmesi,
- **Yükseköğretilimi yaygınlaştırma** politikaları bağlamında **“özel” kaynak** girişlerinin artırılmasıdır.

7.3. Uzun vadeli öncelikler:

- Okul öncesi eğitimin **3 yaş** ve altındaki çocuklara yaygınlaştırılması,
- **Yükseköğretilimi yaygınlaştırma** politikalarının uzun dönemde devam ettirilmesi,
- **“Hayat Boyu Öğrenme”** anlayışı kapsamında, her düzeyde yetişkinlere yönelik eğitim düzenlemelerinin artarak sürdürülmesi ve eğitimin hedef kitlesinin yeniden gözden geçirilmesidir.

40-50 yıldan bu yana genç nüfus yapısı ile karakterize edilen Türkiye, giderek genç nüfus yapısından yaşlanan nüfus yapısına doğru bir demografik dönüşüm sürecine girmiştir. Bu dönüşümün ortaya çıkardığı fırsatlardan yararlanarak yüksek bir refah düzeyine ulaşabilmek, bunu sürdürebilir kılmak ve küresel düzeyde çeşitli alanlarda rekabet edebilmek, ancak eğitim sektörünün öncelikli yatırım alanı haline getirilmesiyle mümkün olabilecektir. Bu nedenle, Türkiye genç nüfusunun değerini dünden daha iyi bilmek ve anlamak durumundadır. Buna karşılık, mevcut insan yetiştirme düzenindeki yetersizliklerin bu anlayış doğrultusunda giderilmesine yönelik adımların yeterince hızlı bir biçimde atılmaması ve ortaya çıkacak maliyetlerden kaçınılması uzun dönemde topluma daha yüksek maliyetler biçiminde geri dönecektir.